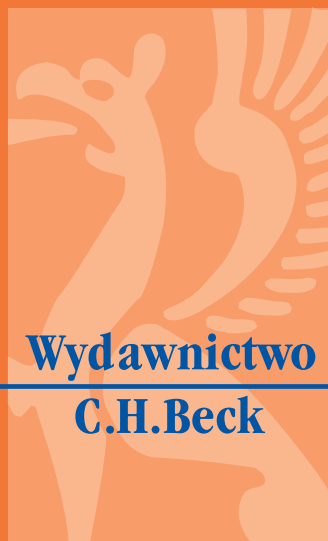

Skrypty Becka

Rafał Golał

Prawo autorskie i prawa pokrewne

9. wydanie

**Wydawnictwo
C.H. Beck**

SKRYPTY BECKA

Prawo autorskie i prawa pokrewne

W sprzedaży:

Z. Radwański (red.)

PRAWO CYWILNE – CZĘŚĆ OGÓLNA, T. 2, wyd. 2

System Prawa Prywatnego

Z. Radwański, A. Olejniczak

PRAWO CYWILNE – CZĘŚĆ OGÓLNA, wyd. 13

Podręczniki Prawnicze

P. Grabarczyk, T. Stempowski

PRAWO W FILMIE

Biblioteka Edukacji Prawniczej

PRAWO AUTORSKIE I PRASOWE, wyd. 20

Twoje Prawo

PRAWO WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ, wyd. 10

Twoje Prawo

EP www.edukacjaprawnicza.pl

www.ksiegarnia.beck.pl

www.legalis-student.pl

Prawo autorskie i prawa pokrewne

Rafał Golań

9. wydanie
zaktualizowane

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Aneta Flisek

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-8465-8

ISBN e-book 978-83-255-8466-5

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	IX
Przedmowa	XIII
Rozdział I. Wiadomości ogólne	1
§ 1. Kontekst czasowy	4
§ 2. Kontekst terytorialny	5
§ 3. Kontekst systemowy	13
CZĘŚĆ I. Prawo autorskie i prawa pokrewne jako dział prawa cywilnego	
A. Prawa autorskie i prawa pokrewne jako prawa o charakterze bezwzględny	
Rozdział II. Przedmiot ochrony	25
§ 4. Uwagi ogólne	30
§ 5. Utwory	34
I. Opisowa definicja utworu	34
II. Rodzaje utworów	47
1. Podziały porządkujące	48
1.1. Kryteria przedmiotowe podziału utworów	48
1.2. Kryterium podmiotowe – wzmianka	53
2. Podziały systemowe	54
2.1. Kryterium rozpowszechnienia	54
2.2. Kryterium rodzaju ochrony	56
2.2.1. Utwory architektoniczne i architektoniczno-urbanistyczne	58
2.2.2. Utwory audiowizualne	61
2.2.3. Programy komputerowe	67
2.2.4. Twórcze bazy danych	80
§ 6. Przedmioty praw pokrewnych	81
I. Artystyczne wykonania	83
II. Pozostałe przedmioty praw pokrewnych	87
1. Fonogramy i wideogramy	88
2. Nadania programów radiowych i telewizyjnych	91
3. Pierwsze wydania i wydania naukowe lub krytyczne	92

Rozdział III. Podmioty praw autorskich i praw pokrewnych	105
§ 7. Podmioty praw autorskich	107
I. Uwagi ogólne	107
II. Twórcy (współtwórcy) jako podmioty praw autorskich	109
1. Twórcy (współtwórcy) jako podmioty praw osobistych	110
2. Twórcy (współtwórcy) jako podmioty praw majątkowych	111
2.1. Uwagi ogólne	111
2.2. Twórcy wspólnie uprawnieni	113
2.2.1. Współtwórcy	113
2.2.2. Podmioty praw do utworów połączonych	116
III. Podmioty majątkowych praw autorskich niebędące twórcami	116
1. Pracodawcy twórców	116
2. Pozostałe podmioty majątkowych praw autorskich – wzmianka	122
§ 8. Podmioty praw pokrewnych	123
I. Uwagi ogólne	123
II. Zakres pojęciowy poszczególnych kategorii podmiotowych	124
Rozdział IV. Prawa autorskie i prawa pokrewne	135
§ 9. Uwagi ogólne	139
§ 10. Prawa autorskie	139
I. Prawa osobiste	139
1. Uwagi ogólne	139
2. Treść praw osobistych	140
II. Prawa majątkowe	143
1. Uwagi ogólne	143
2. Treść praw majątkowych	146
2.1. Aspekt pozytywny – uprawnienia	147
2.2. Aspekt negatywny – ograniczenia	150
2.2.1. Uwagi ogólne	150
2.2.2. Dozwolony użytek osobisty (prywatny)	151
2.2.3. Dozwolony użytek publiczny	152
2.2.4. Dozwolony użytek utworów osieroconych	153
2.2.5. Niektóre sposoby korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym	154
§ 11. Prawa pokrewne	155
I. Prawa osobiste	155
II. Prawa majątkowe	155
Rozdział V. Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych jako praw wyłącznych	163
§ 12. Uwagi ogólne	165
§ 13. Tryb dochodzenia ochrony	166
I. Wszczęcie postępowania	166
II. Przebieg postępowania	169
§ 14. Rodzaje dochodzonych roszczeń	174

B. Zobowiązaniowe uprawnienia o charakterze względnym

Rozdział VI. Obrót cywilnoprawny w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych	189
§ 15. Uwagi ogólne	191
§ 16. Formy (rodzaje) dyspozycji cywilnoprawnych	193
§ 17. Treść dyspozycji cywilnoprawnych	199
I. Ustawowa regulacja wynagrodzeń umownych	202
II. Zasady odpowiedzialności kontraktowej	204
CZĘŚĆ II. Prawa autorskie i prawa pokrewne poza systemem prawa cywilnego	
Rozdział VII. Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w prawie karnym	221
§ 18. Tryb ścigania przestępstw	223
§ 19. Sankcje karne	225
Rozdział VIII. Prawo autorskie i prawa pokrewne a prawo administracyjne	231
§ 20. Uwagi ogólne	233
§ 21. Zakres publicznego administrowania w sferze prawa autorskiego i praw pokrewnych	234
I. System zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi – uwagi ogólne	236
II. Opłaty od czystych nośników i od urządzeń reprograficznych	237
III. Pośrednictwo organizacji zbiorowego zarządzania w poborze i repartycji wynagrodzeń. Tabele wynagrodzeń	239
§ 22. Administracyjnoprawny kontekst ustawowego systemu prawa autorskiego i praw pokrewnych	241
I. Zagadnienia podatkowe	241
1. Uwagi ogólne	241
2. Opodatkowanie praw podatkami dochodowymi	244
2.1. Uwagi ogólne	244
2.2. Prawa autorskie i prawa pokrewne a podatek od spadków i darowizn – wzmianka	245
2.3. Opodatkowanie dochodów twórców i artystów wykonawców ...	245
3. Opodatkowanie praw podatkami „obrotowymi”	248
3.1. Podatek od czynności cywilnoprawnych	248
3.2. VAT	249
4. Opodatkowanie nośników utworów i przedmiotów praw pokrewnych .	252
4.1. Uwagi ogólne	252
4.2. Opodatkowanie nośników podatkami dochodowymi (od przyrostu majątkowego)	252
4.3. Opodatkowanie nośników podatkami „obrotowymi”	253
5. Prawa autorskie i prawa pokrewne w rachunkowości podatkowej	253
5.1. Uwagi ogólne	253
5.2. Warunki zaliczania praw i licencji do wartości niematerialnych i prawnych	254

5.3. Tryb dokonywania odpisów amortyzacyjnych	255
II. Zagadnienia celne – wzmianka	256
Rozdział IX. Ubezpieczenie społeczne twórców i artystów wykonawców	261
§ 23. Uwagi ogólne	261
§ 24. Świadczenia ubezpieczeniowe przysługujące twórcom i artystom wykonawcom	264
I. Zasady nabywania prawa do świadczeń	264
II. Rodzaje należnych świadczeń – wzmianka	265
§ 25. Tryb postępowania w sprawie przyznania świadczeń	266
§ 26. Autorskie umowy o dzieło a ubezpieczenia społeczne	267
Indeks rzeczowy	271

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa

BazyU	ustawa z 27.7.2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. Nr 128, poz. 1402 ze zm.)
KC	Kodeks cywilny
KKW	Kodeks karny wykonawczy
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.)
KP	Kodeks pracy
KPA	Kodeks postępowania administracyjnego
KPC	Kodeks postępowania cywilnego
KPK z 1969 r.	ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 13, poz. 96 ze zm.) – obecnie nie obowiązuje
KRO	Kodeks rodzinny i opiekuńczy
PDOFizU	ustawa z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.)
PDOPrU	ustawa z 15.2.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 851 ze zm.)
PrAut	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 666 ze zm.)
PrPrywM	ustawa z 4.2.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 1792)
PodSpadDarU	ustawa z 28.7.1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 205 ze zm.)
TRIPS	Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (załącznik do Dz.U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143)
VATU	ustawa z 11.3.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2016 r. poz. 710 ze zm.)

2. Publikatory i czasopisma

AUL	Acta Universitatis Lodziensis
AUMCS	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
AUNC	Acta Universitatis Nicolai Copernici
Dz.U.	Dziennik Ustaw

EP	Edukacja Prawnicza
G. Pr.	Gazeta Prawnicza
GP	Gazeta Prawna
GS	Gazeta Sądowa
Jur.	Jurysta
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KSP	Krakowskie Studia Prawnicze
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
MoPr	Monitor Prawa Pracy
M.P.	Monitor Polski
NP	Nowe Prawo
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PIPWIUJ	Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego
PP	Przegląd Podatkowy
PPA	Przegląd Prawa i Administracji
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Sp.	Prawo Spółek
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
R. Pr.	Radca Prawny
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzeczp.	Rzeczpospolita
SC	Studia Cywilistyczne
SI	Studia Iuridica
SIS	Studia Iuridica Silesiana
SP	Studia Prawnicze
SPE	Studia Prawno-Ekonomiczne
ZNUJ, PzWiOWI	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej
ZNUJ, PPWI	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Prawa Własności Intelektualnej
ZNUŁ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego
ZNUS	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego
ZPUKSW	Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

3. Inne skrótory

art.	artykuł (-y)
GATT	Układ ogólny w sprawie taryf celnych i handlu, podpisany w Genewie 30.10.1947 r.

---

itd.	i tak dalej
itp.	i tym podobne
m.in.	między innymi
nast.	następny (-a, -e)
niepubl.	niepublikowany (-a, -e)
np.	na przykład
Nr	numer
pkt	punkt
poz.	pozycja
red.	redakcja
s.	strona
spółka z o.o.	spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
t.	tom
tekst jedn.	tekst jednolity
tj.	to jest
tzn.	to znaczy
w zw.	w związku
WIPO	Światowa Organizacja Własności Intelektualnej
WTO	Światowa Organizacja Handlu
z.	zeszyt
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
zł	złoty (-ych)
zob.	zobacz

PRZEDMOWA

Upłynęło ponad dwadzieścia lat od uchwalenia ustawy z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 666 ze zm.). Okres jej funkcjonowania w obrocie prawnym pozwala na dokonanie pewnych podsumowań, uwzględniających nie tylko ustalenia doktrynalne, ale odwołujących się także do wniosków wynikających ze stosowania przepisów ustawowych w praktyce.

Opracowanie napisane zostało przede wszystkim z myślą o studentach wydziałów prawa i administracji, zainteresowanych pogłębieniem swoich wiadomości na temat prawa autorskiego i praw pokrewnych. Po skrypcie niniejszy sięgnąć mogą również prawnicy prowadzący praktykę w różnych zawodach, a nawet osoby bez specjalistycznego przygotowania prawniczego, zainteresowane z określonych względów ochroną twórczej lub artystycznej własności intelektualnej (twórcy, artyści wykonawcy, pracownicy organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w sferze usług rozrywkowych itp.).

Skrypcie stanowi usystematyzowane kompendium informacji na temat prawa autorskiego i praw pokrewnych. Pomocą dla osób bliżej zainteresowanych konkretnymi problemami o bardziej szczegółowym charakterze są zamieszczone na początku każdego z rozdziałów obszernie wybory literatury przedmiotu. Bibliografie te obejmują pozycje książkowe i artykuły, zarówno komentujące aktualne unormowanie prawa autorskiego i praw pokrewnych, jak i odnoszące się do poprzednio obowiązującej ustawy o prawie autorskim z 10.7.1952 r. (Dz.U. Nr 34, poz. 234 ze zm.). Takie sięganie w przeszłość w przypadku prawa autorskiego jest o tyle uzasadnione, iż liczne wcześniejsze wypowiedzi doktrynalne zachowały, przynajmniej w pewnym zakresie, swoją aktualność, skoro niektóre rozwiązania ustawy z 1952 r. zostały przejęte wprost albo z odpowiednimi modyfikacjami przez obecnie obowiązującą regulację.

Każdy z rozdziałów podsumowany jest przykładami stanowiącymi modelowe rozwiązania, wskazujące na sposób postępowania w poszczególnych przypadkach. Ich zadaniem jest pokazanie, jak w praktyce instytucje prawa autorskiego funkcjonują w zderzeniu z trudnym do przewidzenia bogactwem stanów faktycznych obrotu rynkowego. Podobną, podsumowującą funkcję pełnią zamieszczone również w końcowej części poszczególnych rozdziałów pytania i odpowiedzi oraz tablice tematyczne.

Formowanie się „społeczeństw informatycznych”, w których liczy się przede wszystkim wymiana myśli i możliwych do praktycznego zastosowania koncepcji, przy malejącym znaczeniu bezpośredniej wymiany towarowej (rzeczowej) sprawia, że własność intelektualna, w tym prawa autorskie i prawa pokrewne, staje się coraz cenniejszym przedmiotem obrotu.

Uwarunkowania międzynarodowe, w związku z procesami integracyjnymi, obligującymi Polskę do dostosowywania swojego prawa do standardów unijnych, przyspieszają powyższy proces socjologiczny, wymuszając pilne wprowadzanie w życie unormowań, nastawionych m.in. na bardziej restrykcyjne zwalczanie naruszeń praw własności intelektualnej.

Pod względem przedmiotowym większa część skryptu poświęcona jest ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 r., która dalej będzie powoływana w skrócie po prostu jako PrAut. Pominęto jedynie omówienie jej Rozdziału 10, poświęconego ochronie wizerunku, adresata korespondencji i tajemnicy źródeł informacji, który treściowo przynależy właściwie do problematyki regulowanej ogólnymi przepisami Kodeksu cywilnego dotyczącymi ochrony dóbr osobistych. W miarę potrzeby będą natomiast powoływane i omawiane inne akty prawne, które w określonym zakresie uzupełniają podstawowe rozwiązania ustawowe.

W ramach niniejszego wydania skryptu uwzględnione zostały zmiany w systemie polskiego prawa autorskiego i praw pokrewnych, przewidziane w uchwalonych dotychczas nowelizacjach ustawy, oraz inne zmiany normatywne, rzutujące na praktykę obrotu własnością intelektualną. Uwzględnione zostały także nowe publikacje, powołane w wykazach literatury.

Warszawa, czerwiec 2016 r.

Rafał Gola

ROZDZIAŁ I

WIADOMOŚCI OGÓLNE

Literatura: *J. A. Badowski* (tł.), ABC prawa autorskiego, Warszawa 1994; *tenże*, Nowe uregulowania międzynarodowe w dziedzinie prawa autorskiego, PiP 1998, z. 3; *M. Barczewski*, Nowa dyrektywa dotycząca dochodzenia praw własności intelektualnej, Jur. 2004, Nr 5; *tenże*, Traktatowa ochrona praw autorskich i praw pokrewnych, Warszawa 2007; *J. Barta* (red.), Aktualne problemy własności intelektualnej, ZNUJ, PzWiOWI 1995, Nr 64; *tenże* (red.), Autorskie prawa pokrewne, ZNUJ, PzWiOWI 1993, Nr 61; *tenże* (red.), Europejskie standardy w obrębie prawa własności intelektualnej a prawo polskie, ZNUJ, PzWiOWI 1993, Nr 60; *tenże* (red.), Nowe problemy i instytucje polskiego prawa autorskiego, ZNUJ, PzWiOWI 1991, Nr 57; *tenże* (red.), Problemy prawa autorskiego i ochrony dóbr osobistych, ZNUJ, PzWiOWI 1992, Nr 58; *tenże* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 13, Prawo autorskie, Warszawa 2007; *J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiąkalski, P. Markiewicz, E. Traple*, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, Kraków 2005; *J. Barta, R. Markiewicz*, Dla tych, co żyją z cudzych tekstów. Prawo autorskie w mediach, Rzeczp. 1996, Nr 270; *ciż*, Główne problemy prawa komputerowego, Warszawa 1993; *ciż*, Internet a prawo, Kraków 1998; *ciż* (red.), Prawo autorskie a postęp techniczny, Kraków 1999; *ciż*, Komentarz do prawa autorskiego, Rzeczp. 1997, Nr 52, 178, 181, 183, 185, 215, 225, 228, 232–233, 242–243; *ciż*, Nowe problemy i perspektywy. Prawo autorskie, Rzeczp. 1995, Nr 258; *ciż*, Prawo autorskie, Warszawa 2013; *ciż*, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, Warszawa 2011; *ciż*, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Przepisy, orzecznictwo, umowy międzynarodowe, Warszawa 1997; *ciż*, Prawo autorskie w Światowej Organizacji Handlu (WTO), Kraków 1996; *ciż*, Sport i prawo autorskie, Rzeczp. 1996, Nr 166; *ciż*, TRIPS a prawa twórców i producentów. Porozumienie w Sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej, Rzeczp. 1995, Nr 206; *ciż*, Ustawa o ochronie baz danych. Komentarz, Warszawa 2002; *ciż* (red.), Własność intelektualna w Światowej Organizacji Handlu (WTO), Kraków 1998; *ciż*, Zmiany w ustawie o prawie autorskim, MoP 2003, Nr 2; *ciż*, Zobowiązania traktatowe Polski w zakresie ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1996; *Z. Bidziński, J. Serda*, Orzecznictwo sądowe z zakresu prawa autorskiego za lata 1981–1985, ZNUJ, PzWiOWI 1988, Nr 47; *ciż*, Orzecznictwo sądowe z zakresu prawa autorskiego za lata 1986–1988, ZNUJ, PzWiOWI 1990, Nr 56; *ciż*, Przedmiot i podmiot prawa autorskiego w świetle orzecznictwa sądowego, NP 1975, Nr 6; *J. Bleszyński*, Kompromisy i kontrowersje, Polityka 1993, Nr 26; *tenże*, Konwencja berneńska a polskie prawo autorskie, Warszawa 1979; *tenże*, Nowe prawo autorskie, Jur. 1994, Nr 4; *tenże*, Nowe prawo autorskie (Próba bilansu), PiP 1994, z. 10; *tenże*, Ostatnie redakcje konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych a prawo wewnętrzne, ZNUJ, PzWiOWI 1977, Nr 13; *tenże*,

Prawo autorskie, Warszawa 1988; *tenże*, Tradycje i perspektywy polskiego prawa autorskiego, Editor 1989, Nr 2; *tenże*, Twórczość chroniona przez 50 lat. Koniec z piractwem, Rzeczp. 1991, Nr 228; *A. W. Busz*, Twórczość na eksport, G. Pr. 1980, Nr 21; *M. Byrska*, Wytyczne EWG w sprawie ochrony programów komputerowych a polski projekt prawa autorskiego, ZNUJ, PzWiOWI 1993, Nr 60; *M. Cyran*, Przegląd orzecznictwa sądów apelacyjnych z lat 1994–2000 w zakresie ochrony praw autorskich, PUG 2001, Nr 7; *M. Czajkowska-Dąbrowska*, Ochrona artystów wykonawców w konwencji rzymskiej z 1961 r., ZNUJ, PzWiOWI 1977, Nr 13; *taż*, Pojęcie publikacji i jego funkcja w konwencji berneńskiej i powszechnej, PiP 1991, z. 3; *taż*, Sytuacja prawna autorów obcych w Polsce, Warszawa 1991; *taż*, Zasięg przedmiotowo-czasowy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych a zasady intertemporalne, [w:] *A. Nowicka* (red.), Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśkiemu, Poznań 2005; *K. Czub*, O konstrukcji intelektualnych dóbr osobistych, ZNUJ, PPWI 2012, Nr 1(115); *G. Ćmiekiewicz*, Konwencja powszechna o prawie autorskim, ZNUJ, PzWiOWI 1977, Nr 13; *A. Domańska-Baer, A. Suchan* (red.), Ochrona własności intelektualnej. Wybrane zagadnienia prawne, Poznań 2010; *E. Drabienko*, O niektórych zasadach ustawy o prawie autorskim, PUG 1953, Nr 2; *tenże*, Prawo autorskie. Przepisy i orzecznictwo, Warszawa 1965; *T. Drozdowska*, O przepisach wykonawczych do prawa autorskiego, Jur. 1994, Nr 10; *taż*, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 1996; *W. Dudek*, Komunikowanie międzynarodowe a kierunki zmian polskiego prawa autorskiego i praw pokrewnych, Katowice 1994; *E. Ferenc-Szydelko*, Prawo autorskie na ziemiach polskich do 1926 r., ZNUJ, PzWiOWI 2000, Nr 75; *M. Gajdus*, Planowane zmiany w prawie autorskim, Jur. 2015, Nr 6; *K. Gienas*, Digital Rights Hanagment – nowa era prawa autorskiego?, MoP 2006, Nr 2 (dodatek Prawo Mediów Elektronicznych); *K. Golat, R. Golat*, Prawo autorskie w praktyce, Warszawa 1998; *R. Golat*, Dobra niematerialne. Zagadnienia prawno-podatkowe, Bydgoszcz–Warszawa 2006; *tenże*, Prawo autorskie. Komentarz dla praktyków, Gdańsk 2016; *tenże*, Prawo autorskie. Poradnik dla twórców, Warszawa 2004; *tenże*, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Poradnik, Warszawa 1997; *E. Golka-Jastrząb, M. Olszewski*, Prawo autorskie. Wybrane zagadnienia, Radom 2011; *A. Grzelak*, Zasady implementacji prawa unijnego w prawie polskim w zakresie własności intelektualnej. Opinia prawna, Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych 2007, Nr 2; *T. Grzeszak*, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, PPH 1994, Nr 5; *K. Grzybczyk*, Prawo własnościowe dla autorskoprawnej umowy licencyjnej, Warszawa 2010; *S. Grzybowski*, Powszechna konwencja o prawie autorskim z 1952 r. na tle prawa polskiego, ZNUJ, Prace Prawnicze 1963, Nr 10; *S. Grzybowski, A. Kopff*, Projekt ustawy o ochronie artystów wykonawców, SC 1970, t. 16; *S. Grzybowski, A. Kopff, J. Serda*, Zagadnienia prawa autorskiego, Warszawa 1973; *J. Hetman*, Podstawy prawa własności intelektualnej, Warszawa 2009; *A. Karpowicz*, Autor – wydawca. Poradnik prawa autorskiego, Warszawa 2009; *tenże*, Brak rozporządzeń nie wstrzymuje wykonywania ustawy. Prawo autorskie (wywiad), Rzeczp. 1994, Nr 145; *tenże*, Kilka uwag o prawie autorskim, Fotografia 1981, Nr 2; *tenże*, O projekcie nowej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Pal. 1993, Nr 3–4; *tenże*, Porozumienie TRIPS, Notes Wydawniczy 1996, Nr 6; *tenże*, Prawo autorskie i prawo prasowe dla dziennikarzy, Warszawa 1997; *J. Kępiński, K. Kłafkowska-Waśniowska, R. Sikorski*, Zarys prawa własności intelektualnej, t. 3, Prawa pokrewne, Warszawa 2011; *A. Kopff*, Kilka uwag o niektórych kierunkach nowelizacji prawa autorskiego, ZNUJ, PzWiOWI 1991, Nr 57; *tenże*, Ochrona wykonań a prawo autorskie, PiP 1962, z. 10; *tenże*, Postęp techniczny a prawo autorskie i wynalazcze, PiP 1976, z. 11; *tenże*, Prawa pokrewne i sąsiednie, ZNUJ, PzWiOWI 1993, Nr 61; *tenże*, Prawo cywilne a prawo dóbr niematerialnych, ZNUJ, PzWiOWI 1975, Nr 5; *tenże*, Przedmiot własności intelektualnej a konstrukcje prawne, PiP 1978, z. 3; *tenże*, Wpływ postępu techniki na prawo autorskie, Kraków 1988; *B. Kurzępa* (oprac.), Prawo autorskie. Orzecznictwo, akty wykonawcze, konwencje międzynarodowe, Kraków 2001; *B. Kurzępa*,

E. Kurzępa, Ochrona własności intelektualnej. Zarys problematyki, Toruń 2010; *S. Leśniewski*, Przedmiot i podmioty prawa autorskiego, Wydawca 1994, Nr 1; *I. Lępkowska*, Nowe prawo autorskie, Reżyser 1996, Nr 1; *K. Lewandowski* (red.), Prawo autorskie a prawo konkurencji. Materiały konferencyjne (Poznań, 3.06.2009 r.), Poznań 2009; *M. Lipińska* (oprac.), Prawo autorskie na miarę XXI wieku. Krok drugi. Materiały konferencyjne (Warszawa 23.06.2008 r.), Warszawa 2008; *L. Łukaszuk*, Własność intelektualna – międzynarodowe uwarunkowania i aktualne problemy jej ochrony, Stosunki Międzynarodowe 2003, Nr 1–2; *W. Machała*, Nowelizacja ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Pal. 2003, Nr 3–4; *tenże*, Ustawa antymonopolowa a wykonywanie praw autorskich, MoP 1997, Nr 7; *M. Maruta*, Prawo autorskie w praktyce – klauzule, których brak, których lepiej żeby nie było, Czas Informacji 2010, Nr 3; *A. Matlak*, Konsekwencje prawne nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Pr. Sp. 2001, Nr 4; *tenże*, Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym, Kraków 2004; *tenże*, Prawa pokrewne, PUG 1994, Nr 11; *B. Michalski*, Dziennikarstwo a prawo, Kraków 1980; *G. Michniewicz*, Ochrona własności intelektualnej, Warszawa 2012; *E. Modrzejewski*, Wybrane zagadnienia prawa autorskiego, Katowice 1970; *B. Nawrocki*, Dwustronne porozumienie polsko-radzieckie dotyczące wzajemnej ochrony praw autorskich, PUG 1977, Nr 4–5; *tenże*, Przystąpienie PRL do konwencji powszechnej z 1971 r. w sprawie międzynarodowej ochrony praw autorskich, PUG 1977, Nr 3; Ochrona własności intelektualnej. Seminarium, Warszawa 7 marca 1997, Warszawa 1997; *L. Oleszczuk*, Prezydencja polska a ochrona praw własności intelektualnej, Monitor Prawa Celnego i Podatkowego 2011, Nr 9; *A. Ostapiec*, W stylu romańskim czy anglosaskim? Projekt prawa autorskiego, Prawo i Życie 1992, Nr 8; *L. Polony*, O projekcie prawa autorskiego, Rzeczp. 1993, Nr 281; *M. Poźniak-Niedzielska*, Ewolucja prawa własności intelektualnej w dobie współczesnej, PiP 2002, z. 10; *M. Poźniak-Niedzielska*, *M. Mozgawa*, *J. Szczotka* (red.), Prawo autorskie i prawa pokrewne. Zarys wykładu, Bydgoszcz–Warszawa–Lublin 2006; *P. Podrecki*, *D. Kasprzycki*, *P. Litwiński*, *Z. Okoń*, *M. Smycz*, *M. Swierczyński*, *T. Targosz* (red.), Prawo Internetu, Warszawa 2007; *A. Preisner*, Prawo a Internet. Kilka uwag wstępnych, Acta Uniwersytetu Wrocławskiego, Prawo 1997, Nr 257; Projekt Prawa Autorskiego Ośrodka Krakowskiego, wstęp *J. Barta*, KPP 1993, z. 3; *A. Regulska*, Rewizja uprawnień do utworów intelektualnych jako trudny przypadek współczesnego tworzenia prawa, Przegląd Prawniczy UW 2012, Nr 1/2; *S. Ritterman*, Konwencja rzymska z 1961 r. a założenia ustawodawcze ochrony artystów wykonawców *de lege ferenda*, PiP 1963, z. 5–6; *tenże*, Zasady nowego prawa autorskiego majątkowego, ZNUJ 1955, Nr 1; *R. M. Sarbinski*, Wybrane problemy intertemporalne prawa autorskiego, PIWIUJ 2005, Nr 89; *J. Serda* (red.), Prace z prawa autorskiego, ZNUJ, PzWiOWI 1984, Nr 36; *S. Siekierko*, Projekt ustawy o ochronie artystów-wykonawców. Z komentarzem i uzasadnieniem, Warszawa 1963; *tenże*, Rzymska konwencja o ochronie artystów wykonawców, Pal. 1962, Nr 1–2; *J. Sieńczyło-Chlabicz* (red.), Prawo własności intelektualnej, Warszawa 2011; *R. Sikorski*, O prawie właściwym dla licencji autorskich, Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego, 2009, t. 4; *D. Skomorowska*, Nowe prawo autorskie. Prawo i Interesy 1991, Nr 9 (dodatek do Prawa i Życia); *J. Sobczak*, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 2000; *M. Szaciński*, Reklama a prawo autorskie, Pal. 1994, Nr 1–2; *tenże*, Ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym a prawo autorskie, PS 1996, Nr 9; *J. Szczotka*, Wprowadzenie do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Tekst ustawy, Lublin 1994; *A. Sztoldman* (red.), Kierunki rozwoju prawa własności intelektualnej, Warszawa 2011; *J. Szwaja*, Przegląd orzecznictwa w zakresie własności intelektualnej za rok 1984, PiP 1987, z. 5; *tenże*, Przegląd orzecznictwa w zakresie własności intelektualnej za rok 1985, PiP 1988, z. 10; *tenże*, Przegląd orzecznictwa w zakresie własności intelektualnej za rok 1986, PiP 1989, z. 11; *P. Słezak*, Prawo autorskie. Podręcznik dla studentów szkół filmowych i artystycznych, Katowice 2008; *G. Tylec*, Dobra osobiste prawa cywilnego jako niezależna od prawa autorskiego podstawa ochrony interesów twórczych, MoP 2012, Nr 10; Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, pod

red. E. Ferenc-Szydelko; A. Drzewiecki, K. Gienas, J. Szyjewska-Bagińska, S. Tomczyk, Warszawa 2014; K. Wąsowski, Kilka słów o prawie autorskim w ogólności, *Ruch Muzyczny* 1996, Nr 23; B. Węgliński (red.), *Ochrona prawna własności intelektualnej*. IP Law, Józefowo–Warszawa 2011; K. Wojciechowski, Prawo autorskie a zwalczanie nieuczciwej konkurencji – uwagi na tle wyroku SN z 22.02.2009 r., V CSK 337/08, SI 2011, Nr 53; E. Wojnicka, Podstawowe zagadnienia ochrony praw producentów fonogramów i wideogramów w wybranych ustawodawstwach krajowych, ZNUJ, PzWiOWI 1993, Nr 61; M. Załucki, *Własność intelektualna w prawie upadłościowym i naprawczym*, Warszawa 2012; *tenże* (red.), *Prawo własności intelektualnej*. Repetytorium, Warszawa 2009; J. Zimmer-Czekaj, *Prawo własności intelektualnej w wirtualnych światach*, ZNUJ, PPWI 2009, Nr 3(105).

Wyróżnić można trzy aspekty, w których prawo autorskie i prawa pokrewne mogą być rozpatrywane jako odrębna całość normatywna: **czasowy**, **przestrzenny** i **systemowy**.

§ 1. Kontekst czasowy

Kontekst czasowy prawa autorskiego i praw pokrewnych to m.in. historia tej dziedziny ustawodawstwa, jej korzenie i źródła. Prawo własności intelektualnej stanowi dział normatywny, który został stosunkowo wcześniej wyraźnie wyodrębniony. Wystarczy wspomnieć o **Konwencji berneńskiej** z 9.9.1886 r. (weszła w życie 5.12.1887 r.), która jest jednym z pierwszych wielostronnych porozumień międzynarodowych, porządkujących w układzie ponadpaństwowym regulacje różnych gałęzi prawa.

Co do możliwości korzystania obecnie z dorobku wypracowanego na podstawie obowiązujących w przeszłości unormowań najbardziej istotne, biorąc pod uwagę częste trudności w interpretowaniu zapisów ustawowych, są doświadczenia płynące z orzecznictwa sądowego pochodzącego sprzed 1994 r., z **orzecnictwem Sądu Najwyższego** na czele. Jest to tym istotniejsze, iż okres obowiązywania nowej ustawy jest jeszcze zbyt krótki, aby wypracowane być mogło jednolite stanowisko judykatury, stanowiące samodzielny punkt odniesienia dla ujednolicającego traktowania w praktyce niejednoznacznych sformułowań ustawowych. Warto w związku z tym sięgnąć do odpowiednich publikacji (zob. literatura na początku niniejszego rozdziału).

Kolejny problem omawianej perspektywy czasowej, to kwestia pojawienia się w polskiej regulacji **praw pokrewnych**, które uprzednio nie były odrębnie regulowane, tzn. przedmioty tych praw mogły być wcześniej chronione jedynie na ogólnych zasadach prawa cywilnego (prawa te nie stanowiły samodzielnych **praw o charakterze bezwzględnym** – chronionych *erga omnes*). Wcześniejsze wprowadzenie podobnej regulacji nie powiodło się, mimo proponowania konkretnych rozwiązań systemowych (zob. np. projekty ustawy o ochronie artystów wykonawców;

zob. literatura na początku rozdziału), jak i funkcjonowania w tym zakresie od kilkudziesięciu już lat **Konwencji rzymskiej** z 1961 r.

Rozwiązania z przeszłości mogą stanowić także gotowe, sprawdzone wzory, do których w razie potrzeby można zawsze się odwołać. Naturalnie odnosi się to tylko do tych rozwiązań, które się wyraźnie nie zdezaktualizowały, co dotyczy głównie przepisów normujących sferę twórczości niezwiązanej z działalnością techniczną wymagającą ciągłej modernizacji. Najlepszym tego przykładem są programy komputerowe, które siłą rzeczy nie mogły być przedmiotem regulacji nie tylko pierwszej polskiej ustawy o prawie autorskim z 1926 r., ale również ustawy z 1952 r., przynajmniej w jej pierwotnej wersji.

Kolejnym wymiarem czasowej perspektywy prawa autorskiego i praw pokrewnych jest konieczność dokonywania w ustawie zmian ze względu na potrzebę jej dostosowywania do pojawiających się z biegiem czasu nowych tendencji i zjawisk. Aktualne brzmienie ustawy nie jest zapisem ostatecznym i będzie podlegało modyfikacjom. Wynikały one dotychczas i będą w najbliższym czasie wynikać przede wszystkim z potrzeby dostosowywania polskiego prawa wewnętrznego do **standardów Unii Europejskiej** (jest to jednak zagadnienie wchodzące w zakres terytorialnego kontekstu prawa autorskiego i praw pokrewnych).

Czasowa perspektywa oceny prawa autorskiego i praw pokrewnych jako przedmiotowej gałęzi ustawodawstwa nie może być mylona ani z zasadami międzynarodowymi ustawy, które wyznaczają czasowy zakres przysługującej na jej podstawie ochrony (zob. rozdział V), ani tym bardziej z czasowymi ograniczeniami dotyczącymi istnienia majątkowych praw autorskich i praw pokrewnych (zob. rozdział IV).

§ 2. Kontekst terytorialny

Ustawa, jako unormowanie polskiego prawa wewnętrznego, stanowi porządek prawny, obowiązujący w pierwszej kolejności **polskie podmioty** (z miejscem zamieszkania lub siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej). Tymczasem wymiana międzynarodowa w zakresie własności intelektualnej zakłada kontakty między podmiotami pochodzącymi z różnych państw, które narażone są na naruszenie przysługujących im praw autorskich lub pokrewnych w obcym kraju co najmniej w takim stopniu, jak w swoim własnym.

Również polskie podmioty zainteresowane są, aby przynależne im utwory i przedmioty praw pokrewnych korzystały z ochrony za granicą. Osiągnięcie prawnych zabezpieczeń praw własności intelektualnej w wymiarze przekraczającym terytorium jednego państwa możliwe jest dzięki zawieraniu **dwustronnych lub wielostronnych umów międzynarodowych**. Oczywiście podstawowe znaczenie mają te drugie, zwłaszcza gdy ratyfikowane są przez większość krajów.

Istnieje też coraz silniejsza tendencja do ujednocnienia praw wewnętrznych powiązanych wzajemnymi interesami krajów, głównie tworzących określone cało-

